

گزارشی از

کنفرانس تهاجم فرهنگی:

ماهیت و ابعاد آن

● سید محمد مهدی زاده

اشاره

کنفرانس «تهاجم فرهنگی: ماهیت و ابعاد آن» به منظور تشریح و تبیین ماهیت اصلی سلطه فرهنگی با تکیه بر نگرشها و مطالعات علمی و تحقیقی، به همت دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی و معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از روز ۱۸ دی ماه به مدت سه روز در محل دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی برگزار شد.

این کنفرانس در حالی برگزار شد که امروز بیش از هر زمان دیگر، درک و شناخت علمی از ماهیت و ابعاد پدیده تهاجم فرهنگی به منظور برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری درست و منطقی و مبتنی بر اسلوب صحیح در جهت مقابله با آن ضروری به نظر می‌رسد. ریشه‌های فلسفی و تاریخی و زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سلطه غرب که در آثار متفکران و صاحب‌نظران جهان سومی مطرح شده‌است با توجه به نیازها و ضرورت‌های دنیای امروز محتاج مطالعه و تجزیه و تحلیل دقیق و احیانا بازنگری است و برگزاری این‌گونه

کنفرانسها با تکیه بر مطالعات عمیق علمی، فلسفی و تاریخی گام مهمی در جهت مقابله با تهاجم سازمان‌یافته غرب است. امید می‌رود که نتایج و دستاوردهای علمی و کاربردی این کنفرانس در امر تحقق اهداف فرهنگی و اجتماعی انقلاب اسلامی و ارتقای علمی و معنوی کشورمان نقش شایان توجهی ایفا نماید.

در کنفرانس تهاجم فرهنگی که با شرکت برخی از مسؤولان فرهنگی، استادان، صاحب‌نظران و دانشجویان برگزار شد دکتر لاریجانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی طی سخنانی اظهار داشت: بدون شک در ماهیت باورهایی که سوار بر انواع تکنولوژیهای مختلف حتی به زوایای ناشناخته و محیطهای امن خانواده‌ها در جهان در حال توسعه سرایت کرده‌اند مسئله مهم جنگ فرهنگی علیه مقدسات اسلامی به‌طور مبین و آشکار رخ می‌نماید. وی افزود: قلمرو نفوذ این هجوم، محدوده‌های فراتر از فرهنگ را شامل می‌شود و ابعاد آن از امور سیاسی و اجتماعی گرفته تا امور عمرانی و اقتصادی را دربر می‌گیرد و البته مسائل

فرهنگی خود می‌توانند هم علت و هم معلول ارزش‌پذیری در محدوده‌ای از سلسله علل باشند.

دکتر لاریجانی ضمن توجه به راه‌حلهای مقابله با این تهاجم گفت: ما راه‌حل و چگونگی مواجهه با این تهاجم جدی را توسعه فرهنگی می‌دانیم و بر آن هستیم که در هر اقدام غیرفرهنگی، وجوه فرهنگی مشخص و معین گردد و تضادهای احتمالی اجرای آن اقدامات با عقاید و باورها و ارزشهای مردم، رفع شود.

دیگر سخنران این سمینار دکتر سبحانی معاون پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بود که با اشاره به ضرورت توجه به مقوله توسعه در ارکان برنامه‌ریزی کشور گفت: اگر مقوله توسعه فرهنگی در همه ارکان برنامه‌ریزی توسعه، مورد توجه مسؤولان قرار نگیرد احتمال به‌هم‌ریختگی باورها و آشفتنی ارزشها تقویت می‌شود.

وی افزود: سطحی‌نگری و عملکرد غیرمبتنی بر تفکر و شناخت عمیق می‌تواند مشکل‌زا باشد و این چیزی است که ما هم‌اکنون گرفتار آن هستیم.

به وسیله محققان و صاحب نظران ارائه شد.

زمینه های ارتباطی برخورد و سلطه فرهنگی

یکی از محورها و موضوعات اصلی در کنفرانس «زمینه های ارتباطی برخورد و سلطه فرهنگی» بود. در این بخش، استادان و محققان علوم ارتباطات اجتماعی ضمن مطالعه و بررسی علمی مجراهای نفوذ و سلطه فرهنگی از طریق وسایل ارتباط جمعی راه‌حلهایی را برای مقابله با تهاجم فرهنگی غرب ارائه دادند. نظر به اهمیت موضوع خلاصه این مقالات چاپ می‌شود:

«ریشه‌ها و شیوه‌های سلطه فرهنگی و ارتباطی جهانی»

«ریشه‌ها و شیوه‌های سلطه فرهنگی و ارتباطی جهانی» عنوان مقاله دکتر کاظم معتمدنژاد استاد علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی و عضو کمیته علمی کنفرانس بود که در آن به بازنگری نظریه‌های متفکران معاصر راجع به سلطه‌گری و سلطه‌ستیزی در زمینه‌های فرهنگی و ارتباطات پرداخت.

مقاله دکتر محمد حسین پناهی رئیس دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی و دبیر کنفرانس بود که در آن روابط متقابل اجزای یک نظام فرهنگی و چگونگی تغییر و تحول این روابط بر اثر تغییر عوامل محیطی مورد بررسی قرار گرفت.

وی ضمن اشاره به لزوم حفظ انسجام و اصالت نظام فرهنگی توأم با پذیرش دگرگونی و تغییر عناصر فرهنگی گفت: سیاستهای کلان فرهنگی باید شامل حفظ میراث فرهنگی گذشته، مشخص کردن و تعمیم و تعمیق ارزشهای محوری نظام فرهنگی، ایجاد شرایط تفکیک اجزای نظام فرهنگی با حفظ روابط متقابل فی‌مابین و خلاقیت و نوآوری فرهنگی و جذب عناصر فرهنگی خارجی مفید و تجویز وجود خرده فرهنگهای لازم برای اقشار مختلف اجتماعی با تکیه بر عناصر فرهنگ عمومی باشد.

در این کنفرانس سه روزه مقالات متعددی با نظرگاههای فلسفی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به منظور شناخت دقیق ابعاد و زوایای تهاجم فرهنگی،

دکتر محسن خلیجی رئیس دانشگاه علامه طباطبایی طی سخنانی تحت عنوان «علوم انسانی و تهاجم فرهنگی» اظهار داشت: اثرات متقابل جامعه و فرهنگ از نظر مطالعه و بررسی حائز اهمیت فراوانی است و علوم انسانی مهمترین بستر و وسیله تبیین و توجه عناصر فرهنگی است.

وی افزود: مفاهیم ملی- اسلامی در زمینه علوم انسانی هنوز به صورت غریب و خارج از چارچوب باقی مانده‌اند و نوعی عدم تجانس بین این بحثها و بخشهای علوم انسانی از یک طرف و ویژگیها و نیازهای خاص جامعه از سوی دیگر وجود دارد.

دکتر خلیجی خاطر نشان ساخت که در شرایط فعلی، علوم انسانی مورد بی‌مهری و بی‌توجهی از طرف محافل علمی و فکری و مسؤولان تصمیم‌گیرنده قرار گرفته است، به طوری که برنامه‌های علوم انسانی سالهاست که تقریباً در کلیه رشته‌ها بازمینی نشده است، با مسائل فکری و اجتماعی عجین نشده و با اسلام و قرآن انطباق لازم را نیافته است.

«بررسی روابط متقابل اجزای نظام فرهنگی و مسئله تهاجم فرهنگی» عنوان

است.

«جریان اخبار بین‌المللی و چگونگی مقابله با تهاجم خبری در ایران»

دکتر نعیم بدیعی استاد و مدیر گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی، با ارائه مقاله‌ای تحت عنوان «جریان اخبار بین‌المللی و چگونگی مقابله با تهاجم خبری در ایران» اظهار داشت: از چهار دهه گذشته تاکنون همزمان با توسعه تکنولوژیهای ارتباطی، بررسیهای کمی و کیفی اخبار بین‌المللی، حکایت از نفوذ کشورهای سلطه‌گر در جریان اطلاعات و انتشار اخبار در کشورهای در حال توسعه دارد. بررسیها نشان داده است که اخبار خارجی که توسط خبرگزاریهای فراملی ارائه می‌شود اغلب به جنگ و آشوبهای سیاسی، برخوردها و خشونتها اختصاص دارد و هویت فرهنگی و تاریخی کشورها همراه با نیازها و فعالیتهای مثبت آنها نادیده گرفته می‌شود.

وی افزود: خبرگزاریهای بین‌المللی با انتشار نزدیک به ۴۰ میلیون کلمه مطلب در روز، کنترل جریان اخبار، گزارشها و تفسیرهای بین‌المللی را در دست دارند و از آن به‌عنوان ابزار مهمی در شکل‌دهی آرا و افکار عمومی جهانیان در جهت منافع حکومتهای سلطه‌گر استفاده می‌کنند.

دکتر بدیعی با اشاره به معیارهای گزینش خبر گفت: خبرگزاریهای بین‌المللی به سبب خصوصیات ساختاری خود، معیارهایی برای انتخاب خبر به کار می‌برند که در آنها به منافع و واقعیتهای کشورهای در حال توسعه توجه نمی‌شود. معیارهای مذکور خود به خود بر منافع و عملکرد سیاسی و اقتصادی نظام فراملیتی و کشورهای بزرگ سلطه‌گر استوار است.

دکتر بدیعی با اشاره به تحقیقی که شخصاً به منظور بررسی اخبار ارتباطی «دروازه‌بانان خبری» روزنامه‌های تهران، انجام داده اظهار داشت: بررسیهای ما نشان می‌دهد، تصویری که گزینشگران روزنامه‌های بزرگ تهران از رویدادهای دنیا

■ دکتر کاظم معتمدنژاد: راههای مقابله با سلطه فرهنگی و ارتباطی غرب تقویت هرچه بیشتر وسایل ارتباط جمعی، بهادادن به آزادی و حمایتهای قانونی از خبرنگاران است.

■ دکتر نعیم بدیعی: روزنامه‌نگاری ایران باید در خدمت توسعه و پیشرفت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور قرار بگیرد.

■ دکتر حمید مولانا: امریکا با ایجاد بزرگراههای اطلاعاتی خودش را آماده تهاجم فرهنگی می‌کند و هدفش این است که در حقیقت الگوی استفاده از رسانه‌ها و عادت امریکایی را به یک الگو و عادت جهانی تبدیل کند.

داخلی این سرزمین در جهت ایجاد یک تمدن جدید مادی و ضرورت تقویت و تحکیم آن از طریق دریاوردی به سوی سرزمینهای ماورای اقیانوسها، برای دستیابی به بازارهای تازه و مواد خام و نیروی کار فراوان و ارزان و به بیان روشن‌تر، استثمار و استعمار ملل آسیایی و افریقایی و امریکایی پدید آمدند، از مظاهر سرمایه‌داری غربی به‌شمار می‌روند و از آغاز تاکنون، همزاد و همراه آن بوده‌اند.

وی افزود: در گذشته، فرهنگ تمام جنبه‌های زندگی را دربر می‌گرفت و راه‌حل همه مسائل بود اما پس از ظهور سرمایه‌داری، اقتصاد بر تمام جنبه‌ها مسلط شد و امروزه اقتصاد، فرهنگ را قبضه کرده است. در این شرایط، دیگر یک دولت معین، دنیا را اداره نمی‌کند بلکه این سرمایه است که بر دنیا حاکمیت دارد.

دکتر معتمدنژاد راههای مقابله با سلطه فرهنگی و ارتباطی غرب را تقویت هرچه بیشتر امکانات، تکیه بر پیشرفت وسایل ارتباط جمعی، بهادادن به آزادی و حمایتهای قانونی از خبرنگاران ذکر کرد و گفت: باید یک استراتژی فرهنگی - ارتباطی تدوین شود و لازمه این کار، آینده‌نگری، پژوهش، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مملکتی است و در این زمینه بیش از هر چیز، همکاریهای منطقه‌ای دارای اهمیت

در این مقاله آمده است: سلطه فرهنگی و ارتباطی جهانی، که مهمترین مظاهر آن مانند پخش یکسویه گزارشهای خبری از طریق خبرگزاریهای فراملی و شبکه‌های رادیویی سرتاسری غربی، نمایش مداوم فیلمهای سینمایی و سریالها و کارتونهای تلویزیونی امریکایی، اروپایی و ژاپنی و انتشار روزنامه‌ها و مجله‌های گوناگون، همراه با آگهی تجارتي پر جاذبه، تمام این امکانات در انتقال نمادها و ارزشها و شیوه‌های زندگی فریبنده جوامع سرمایه‌داری، نقشهای اصلی را ایفا می‌کنند. اکنون با کاربرد روزافزون تکنولوژیهای نوین ارتباطی و بویژه ماهواره‌های پخش مستقیم تلویزیونی، دستگاههای ویدئو، تلویزیونهای کابل دار و ابزارهای ارتباطات کامپیوتری، دامنه‌های بسیار گسترده‌ای در سراسر کره زمین پیدا کرده است.

دکتر معتمدنژاد درباره ریشه‌های تاریخی سلطه فرهنگی و ارتباطی جهانی اظهار داشت: ریشه‌های تاریخی سلطه فرهنگی و ارتباطی جهانی را می‌توان در جهانگشاییهای دوران باستان و بویژه «یونانی‌سازی» مشرق، به دنبال حملات اسکندر به خاور نزدیک و میانه و از جمله ایران جست‌وجو کرد اما شکلهای منظم و مداوم این سلطه که پس از آغاز دوره «رنسانس» در اروپا، همزمان با دگرگونیهای

برای خوانندگان ارائه می‌دهند به میزان زیاد بستگی به تصویری دارد که خبرگزاریهای بین‌المللی از مردم دیگر کشورها و رویدادها داشتند و قسمت اعظم اخبار و گزارشهای بسین‌المللی در روزنامه‌های تهران از خبرگزاریهای بزرگ بین‌المللی گرفته می‌شود.

وی افزود: به‌طور کلی با توجه به آرمانگراییهای مثبتی که در قانون اساسی، قانون خط‌مشی و اصول برنامه‌های صدا و سیما و قانون مطبوعات برای مقابله با سلطه فرهنگی استعمار وجود دارد و با تمام کوششی که در حال حاضر برای مبارزه با تهاجم فرهنگی و ارتباطی و خبری قدرتهای سلطه‌گر جهان می‌شود روزنامه‌های کشور، آمادگی و توانایی کافی برای ایفای مسؤولیتهای بزرگ در جهت آرمانها و هدفهای موردنظر در قانون اساسی و سایر قوانین مملکتی را دارا نیستند. دکتر بدیعی با اشاره به لزوم برطرف کردن ضعفهای موجود، خاطر نشان ساخت: روزنامه‌نگاری ایران باید در خدمت توسعه و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشور قرار بگیرد تا بتوانیم مشارکت مردم را در پیشبرد برنامه‌های توسعه جلب کنیم. روزنامه‌های ما باید عینیت، صداقت، درستی و آگاهی‌بخشی را اساس کار خود قرار دهند و به جای انتشار اخبار منفی، به خبرهای مثبت بپردازند و مردم را نسبت به زندگی و آینده خود امیدوار سازند.

«زمینه‌های تاریخی تصویرسازی شرق در روزنامه‌نگاری غرب»

«زمینه‌های تاریخی تصویرسازی شرق در روزنامه‌نگاری غرب» عنوان مقاله دکتر ستاره غفاری بود که توسط خانم امیرخلیلی قرائت شد. در این مقاله آمده است که: پندارها و باورهای اکثر غربیها در مورد شرق، بر محتوای پیامهای ارتباطات فراملی کشورهای سلطه‌جو از جمله خبرگزاریهای بزرگ جهانی، شبکه‌های رادیو-تلویزیونی، فیلمهای سینمایی و مطبوعات فراگیر بسین‌المللی مبتنی است و تصویری که

این‌گونه رسانه‌ها از کشورهای توسعه‌نیافته و بخصوص جهان اسلام ارائه می‌دهند آثار منفی قابل توجهی به‌بار می‌آورد. در این مقاله با اشاره به تحقیقاتی که توسط «یوهان گالتونگ» تروزی در مورد ساختار اخبار در بحرانهای کوبا، کنگو و غیره به‌عمل آمده است روابط اقتصادی، روش روزنامه‌نگاری، ایدئولوژی و قوم‌مداری به‌عنوان عوامل تأثیرگذار در چگونگی انعکاس رویدادهای جهان سوّم در مطبوعات امریکا، معرفی شد.

دکتر غفاری با اشاره به نحوه انعکاس اخبار انقلاب اسلامی در مطبوعات غرب گفت: چگونگی بازتاب رویدادهای انقلاب اسلامی ایران در وسایل ارتباط جمعی غرب نمونه برجسته‌ای از نحوه برخورد غرب با مظاهر تحولات تاریخی شرق و مخصوصاً کشورهای اسلامی است. وی گفت: به‌عنوان نمونه «آرماند ماتلار» محقق بلژیکی‌الاصل در یکی از آخرین کتابهای خود به نام «کاربرد وسایل ارتباط جمعی و بحران» ضمن انتقاد از شیوه‌های خبرسازی وسایل ارتباطی غرب در برابر جنبشهای انقلابی جهان سوّم، به انقلاب اسلامی ایران اشاره کرد و گفت: «به محض آنکه کشوری به دگرگونی انقلابی دست می‌زند و وارد میدان دگرگون‌سازیها می‌شود، اخبار وسایل ارتباط جمعی، ناگهان در مورد آن افزایش پیدا می‌کند و بر جنبه‌های خاص از واقعیت که به تمام واقعیت تبدیل می‌شود تمرکز می‌یابد». وی با اشاره به مطالعات و تحقیقات پژوهشگران ارتباطات، عوامل مؤثر در تصویرسازی و تحریف رویدادهای کشورهای جهان سوّم از جمله ایران را به سه دسته (۱) مقاصد سیاسی و اقتصادی؛ (۲) تأثیر نظام سرمایه‌داری و تبلیغات بازرگانی؛ (۳) نقش منفی شیوه‌های روزنامه‌نگاری غربی، تقسیم کرد.

«مسائل حقوقی بین‌المللی ماهواره‌های پخش مستقیم تلویزیونی»

دکتر رؤیا معتمدنژاد با ارائه مقاله‌ای تحت عنوان «مسائل حقوقی بین‌المللی

ماهواره‌ای پخش مستقیم تلویزیونی» پس از بررسی سوابق کوششهای سازمان ملل متحد برای وضع مقررات درباره استفاده از ماهواره‌های پخش مستقیم تلویزیونی در دنیا، خطراتی را که پخش این برنامه‌ها برای هویت فرهنگی، استقلال اقتصادی و حاکمیت ملی کشورها و مخصوصاً کشورهای جهان سوّم و ممالک پیرامونی دارد خاطر نشان ساخت. در این مقاله پس از معرفی مظاهر عینی سلطه اقتصادی و فرهنگی کشورهای بزرگ سرمایه‌داری از طریق سازماندهی و کنترل ماهواره‌های ارتباطی و قبضه انحصاری بازارهای جهانی سرتاسری برنامه‌های تلویزیونی، در تشریح چگونگی کوششهای سازمان یافته نظام ملل متحد برای وضع مقررات کاربرد این‌گونه ماهواره‌ها و پخش برنامه‌های تلویزیونی آنها آمده است: بلافاصله پس از پرتاب نخستین «اسپوتنیک» شوروی در اکتبر ۱۹۷۵، یک کمیته مخصوص بررسی استفاده مسالمت‌آمیز از فضای ماورای جو با دوشاخه فرعی حقوقی و فنی تشکیل شد و مأموریت یافت تا درباره ماهواره‌ها به بررسی بپردازد. ولی ایالات متحده امریکا از همان آغاز با طرح آزادی آسمانها و فضای ماورای جو، با وضع مقررات مخالفت ورزید اما تحت تأثیر کوششهای جهان سوّم، کشورهای سوسیالیستی و بعضی از ممالک غربی مانند فرانسه، در سال ۱۹۸۲ برای اولین بار، مجمع عمومی ملل متحد، قطعنامه‌ای را برای ضرورت وضع مقررات حقوقی در سطح بین‌المللی برای کاربرد ماهواره‌ها، تصویب کرد. در همان اوضاع و احوال، دومین نهاد تخصصی سازمان ملل متحد یعنی «یونسکو» اعلامیه معروفی را درباره کاربرد ماهواره‌های پخش مستقیم تلویزیونی، با اکثریت بالا به تصویب رساند که در آن، دو محدودیت کلی برای کاربرد ماهواره در نظر گرفته شد: (۱) محدودیت عمومی، که کشورهای تهیه‌کننده و پخش‌کننده برنامه باید با کشورهای دریافت‌کننده، موافقتنامه‌هایی را امضا کنند؛ (۲) محدودیت مربوط به تبلیغات بازرگانی؛ در

اعلامیه یادآوری شد که باید برای موارد گوناگون تبلیغاتی از کشورها اجازه گرفته شود.

در ادامه مقاله آمده است: سومین کوشش در این زمینه، توسط اتحادیه بین‌المللی ارتباطات دور به عمل آمده که توانست در سالهای ۱۹۷۷ و ۱۹۸۳، مقرراتی را وضع کند. به موجب این مقررات دنیا به سه حوزه تقسیم شد و دو تصمیم مهم اتخاذ گردید (۱) فرکانسهای امواج رادیویی بین کشورها تقسیم شدند؛ (۲) مدارهای ماهواره‌ای پخش مستقیم تلویزیونی بر روی خط استوا به‌طور ثابت قرار گرفت تا بتوانند برنامه پخش کنند.

«تبلیغات بازرگانی و تهاجم فرهنگی»

«تبلیغات بازرگانی و تهاجم فرهنگی» عنوان مقاله دکتر مهدی محسنیان‌راد بود در این مقاله پس از بررسی اصطلاح تهاجم فرهنگی از نظر مفهومی، آمده است: تهاجم ویژگی مرزهای مشخص و هجوم از بیرون به درون مرز دارد، در حالی که آنچه در ارتباطات در حال تشدید است سپهری است که مرزی مشخص ندارد و ویژگیهای متفاوتی با تهاجم دارد و لذا تبلیغات بازرگانی بخشی از این سپهر است که می‌تواند در مواردی همان اثر را داشته باشد که در اصطلاح تهاجم فرهنگی جست‌وجو می‌شود.

دکتر محسنیان‌راد افزود: در دهه ۱۹۶۰ در برخی نظریه‌های توسعه برای جهان سوم، افزایش گرایش به مصرف و تبلیغات بازرگانی به‌عنوان ابزار توسعه مطرح شده است. اما به‌نظر می‌رسد که در عمل این ابزار در زمینه تجددطلبی، غربزدگی و از خود بیگانگی عمل کرده است. چنانکه در رژیم گذشته آگهی تجارتي، در سوق دادن جامعه به سوی مصرف‌گرایی و غربزدگی، نقش بسیار داشت.

وی افزود: پس از پیروزی انقلاب اسلامی و طرح ارزشهای جدید، و همچنین شروع جنگ تحمیلی و محدودیت‌های اقتصادی ناشی از آن، تبلیغات بازرگانی در

ایران به شدت کاهش یافت، اما با پذیرش قطعنامه و پایان جنگ و بویژه پس از گرایش به نظام اقتصاد باز و مبتنی بر حضور بخش خصوصی و رقابت، تبلیغات بازرگانی رو به توسعه نهاد. صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پس از هشت سال مبادرت به پخش آگهیهای تبلیغاتی نمود و به دنبال آن، دیوار شهرهای بزرگ، بدنه اتوبوسها، پرده سینماها و صفحه‌های مطبوعات جایگاه تبلیغات تجاری شد.

نویسنده مقاله اظهار داشت: تحلیل محتوای ۲ هزار و ۶۹۹ آگهی تبلیغاتی یک هفته از آذرماه ۱۳۷۱ در وسایل ارتباط جمعی، نشان می‌دهد که ۲۴ درصد آنها مربوط به کالاهای خارجی بوده است، موزیک متن ۵۰ درصد آگهیهای رادیو و تلویزیونی و سینماها را موزیک تند غربی تشکیل می‌دهد است. انگیزه‌های تحریک شده در این آگهیها، بیشتر مربوط به آسایش و کسب پول بوده است. در مجموع چنین به‌نظر می‌رسد که زمینه‌های قرار گرفتن آسودگی و ثروت از یکسو و کالاهای خارجی از سوی دیگر در «ارزشها و ارزشگذاریهای» جامعه از طریق آگهیهای مذکور در حال تکوین است. لذا به منظور جلوگیری از آثار منفی آگهیهای تبلیغاتی باید با تصویب آیین‌نامه‌هایی به یک تصمیم‌گیری منطقی و صحیح دست یافت.

«موجهای جدید در تهاجم فرهنگی»

دکتر حمیدمولانا در مقاله «موجهای جدید در تهاجم فرهنگی» که توسط آقای یونس شکرخواه، قرائت شد، آورده است: در تحولات عصر کنونی، تهاجم فرهنگی به‌طور عمومی به جریاناتی اطلاق می‌شود که در آن فرهنگ بومی و اصلی یک جامعه و یا یک کشور چه از طریق داخلی و چه از طریق خارجی مورد حمله و تسلط نظام فرهنگی دیگری قرار گیرد. بنابراین تهاجم فرهنگی با تفاهم فرهنگی که به‌صورت داوطلبانه انجام می‌گیرد در دو جهت مخالف قرار می‌گیرند. تهاجم فرهنگی، یک طرفه، غیرداوطلبانه، سلطه‌گرانه است و

اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی نظامی دارد.

وی افزود: تهاجم فرهنگی تاریخ طولانی و مفصلی دارد ولی جریان آن به‌صورت پدیده‌ی امروزی با گسترش سیاستهای استعماری یکصدوپنجاه سال گذشته آمیخته بود و با سلطه‌گرایی غرب و اشاعه‌ی ایدئولوژیها و تکنولوژیهای قدرتهای سیاسی و اقتصادی و فرهنگی همراه بوده است. تهاجم فرهنگی دو دوره را سپری کرد و اکنون در آستانه‌ی یک تهاجم فرهنگی جدید قرار گرفته‌ایم که از لحاظ کمیت و کیفیت با ادوار گذشته تفاوت دارد.

دکتر مولانا با اشاره به ویژگیها و زیرساختهای تهاجم فرهنگی در سه دوره‌ی متوالی یادآور شد که ترفند تهاجم فرهنگی در مرحله اول، مدرنیسم است. در مرحله دوم، زیرساخت تهاجم فرهنگی، رشد و گسترش وسایل ارتباطی و مخابراتی است. زیرساخت جدید در مرحله سوم تهاجم فرهنگی، بزرگراههای اطلاعاتی هستند که در آن، محتویات اطلاعاتی، تصویری، فرهنگی در یک زمان و بر روی یک خط مستقیم در حرکت هستند در واقع با بزرگراههای اطلاعاتی تلفیقی از فاکس، کامپیوتر، تصویر، بانکهای اطلاعاتی همه از یک خط به مصرف‌کننده خواهد رسید و ارسال و دریافت اطلاعات در یک خط و به‌صورت دایره‌ای که آغاز و انتها ندارد حرکت می‌کند. سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که چه کسانی مالک این بزرگراهها هستند و چه کشورهایی می‌توانند به این بزرگراهها وارد شوند و قوانین آن را چه کسانی تعیین خواهند کرد؟

دکتر مولانا افزود: امریکا با ایجاد این زیرساخت، خودش را آماده تهاجم فرهنگی می‌کند و هدفش این است که با ایجاد این بزرگراهها، در حقیقت الگوی استفاده از رسانه‌ها و عادت امریکایی را به یک الگو و عادت جهانی تبدیل کند.

نویسنده مقاله همچنین طرق و شیوه‌های تهاجم فرهنگی را در دو سطح خارجی و داخلی برشمرد.